

باسمه تعالی

معرفی و تحلیل

نظام آموزشی فنلاند

رایزنی فرهنگی جمهوری اسلامی ایران در استکهلم

اسفندماه ۱۳۹۹

فنلاند کشوری است در شمال اروپا که در شرق با روسیه، در شمال غربی با سوئد و در شمال با نروژ مرز مشترک دارد و جنوب آن را دریا احاطه کرده است. مساحت این کشور ۳۳۸ هزار کیلومتر مربع و جمعیت آن ۵۵۲۸۰۰۰ نفر است. نظام آموزشی فنلاند یکی از مترقی‌ترین و کارآمدترین نظام‌های آموزشی در جهان است که در این نوشتار به اجمال معرفی شده و مورد تحلیل قرار گرفته است.

آشنایی با فنلاند

جمهوری	نوع حکومت
فنلاندی	زبان رسمی
۵ میلیون و ۵۲۸ هزار نفر	جمعیت
۳۳۸ هزار کیلومتر مربع	مساحت
۲۶۹ میلیارد دلار	تولید ناخالص داخلی
۴۸ هزار دلار	سرانه تولید ناخالص داخلی
۰,۹۲	شاخص توسعه انسانی
۱۲ میلیارد یورو	بودجه آموزشی

تاریخ تحولات آموزشی در فنلاند

برای درک چرایی اهمیت یافتن آموزش در فنلاند باید به جریان لوترانیسم در قرن ۱۶ میلادی بازگردیم. مطابق آموزه‌های لوتر هر فرد مسیحی باید بتواند کتاب مقدس را به زبان محلی خود مطالعه کند. باور به این آموزه بود که منجر به اهمیت یافتن سوادآموزی و گسترش آن شد به طوری که گذراندن مراسم تأیید -مراسم گذار از دوره کودکی به بزرگسالی- که در کلیسای پروتستان برگزار می‌شد فقط برای افرادی مجاز بود که سواد داشتند.

اهمیت یافتن سوادآموزی به عموم مردم منجر به این شد تا نرخ باسوادی در اواخر قرن هجدهم به ۵۰ درصد رسیده و تا نیمه قرن نوزدهم به ۸۰ درصد افزایش پیدا کند و مطابق آمارهای رسمی موجود تا سال ۱۸۸۰ میلادی به ۹۸ درصد برسد. اولین نظام آموزشی فنلاند برگرفته از نظام آموزشی سوئد بوده و تمرکزش در آموزش‌های ابتدایی بر خواندن و نوشتن بود. در مقطع دوم دوره، همچون زبان لاتین، گرامر، یونانی، بلاغت و دیالکتیک تدریس می‌شدند تا فرد را برای ورود به داسسه آماده کند. در ماسو و شهرهایی که مدرسه‌ای وجود نداشت آموزش از طریق مدارس سیار انجام می‌شد.

در اواخر قرن ۱۹ نظام آموزشی به چیزی تکامل یافت که بعداً با نام مدارس گانساکولو^۱ و آپیکالو^۲ شناخته شدند. گانساکولوها مدارس ابتدایی بودند که ثبت نام در آنها برای همه مجاز بود به طوری که تا سال ۱۹۱۱ میزان ثبت نام در این مدارس به ۵۰ درصد رسید و در نهایت در سال ۱۹۲۱ گذراندن این دوره

۱. Kansakoulu

۲. Oppikoulu

الزامی شد و شهرداری‌ها موظف شدند تا امکان دسترسی همگان به این مدارس را فراهم کنند. ارائه ناهار رایگان به دانش آموزان نیز از سال ۱۹۴۸ الزامی شد.

مدارس آپیکالو که می‌توان آن‌ها را متناظر با دبیرستان‌ها دانست مدارس خصوصی‌ای بودند که تنها در شهرها وجود داشتند. ثبت نام در این مدارس اختیاری بود ولی افراد برای ورود به دانشگاه حتما باید این مقطع را می‌گذراندند. ورود کودکان به این مدارس تحت تاثیر شرایط مالی و انتخاب والدین‌شان بود به همین دلیل ورود کودکانی که والدین آنان وضعیت مالی مناسبی نداشتند، با محدودیت مواجه می‌شد. برای مثال در سال ۱۹۵۰ تنها ۲۷ درصد از کودکان ۱۱ ساله فنلاندی در این مدارس ثبت نام کردند. در نتیجه اکثر کودکان متعلق به طبقه کارگر پس از اتمام دوره گانساکولو وارد بازار کار می‌شدند.

یکی از اقدامات دولت فنلاند برای کاهش نابرابری در آموزش، تصویب قوانینی بود که یارانه‌هایی را به این مدارس اختصاص داده و همزمان کنترل رسمی بر آن‌ها را افزایش می‌داد. راه جایگزین دیگر در برابر کودکانی که ۷ سال آموزش ابتدایی را تمام می‌کردند این بود که به یکی از مدارس مدنی که زیر نظر شهرداری‌ها^۴ اداره می‌شد بروند و در یک دوره ۲ تا ۳ ساله مهارت‌های فنی و حرفه‌ای یاد بگیرند. آموزش ابتدایی در این نظام، رسمی و معلم‌محور بوده و به جای رشد شناختی کودکان بر آموزش‌های اخلاقی متمرکز بود. این نظام آموزشی در سال‌های ۱۹۷۰ تا ۱۹۷۷ میلادی به تدریج منحل شد و نظام آموزشی جدیدی جای آن را گرفت.

پاسی سالبرگ از پژوهشگران حوزه آموزش در فنلاند توضیح می‌دهد که پس از جنگ جهانی دوم، فنلاند به خاطر از دست دادن ۱۱ درصد از جمعیت خود، هزینه‌هایی که در دوره جنگ متحمل شده بود و نیز امتیازاتی که پس از جنگ مجبور شد به اتحاد جماهیر شوروی اعطا کند، از جمله پرداخت ۷ درصد از تولید ناخالص ملی خود به این کشور، شرایط سختی را تجربه می‌کرد. تجربه تهدیدات خارجی در دوران جنگ و شرایط دشوار پس از آن، در نهایت منجر به اتحاد فنلاندی‌ها و تغییرات اساسی در سیاست، فرهنگ و اقتصاد این کشور شد، به گونه‌ای که برخی دوران پس از جنگ را دوران ظهور جمهوری دوم فنلاند می‌نامند. پس از جنگ، فنلاند از نظر اقتصادی و سیاسی شرایط ناپایداری را تجربه می‌کرد ولی این بی‌ثباتی در نهایت راه را برای اتخاذ سیاست‌ها و ایده‌های جدید اجتماعی باز کرد. یکی از این ایده‌های جدید فرصت‌های آموزشی برابر بود.

از سال ۱۹۴۵ تا ۱۹۷۰ تغییراتی در مدل سنتی نظام آموزشی رخ داد که در نهایت منجر به این شد که ساختار نظام آموزشی دسترسی به آموزش بهتر و بیشتر را برای همه فراهم کند، برنامه‌های درسی بر رشد شخصیت فردی و جامع‌نگری کودکان تمرکز کند و آموزش معلمان برای پاسخ‌گویی به تحولات جدید مدرن شود.

۳. Municipalities

از دهه ۵۰ میلادی ساختار اقتصادی فنلاند حرکت خود را از یک نظام کشاورزی مبتنی بر کسب و کارهای کوچک به سمت یک نظام صنعتی مبتنی بر تولید فناوریانه آغاز کرد و همزمان با آن آموزش به عنوان یکی از استراتژی‌های حرکت به سمت یک جامعه دموکراتیک و صنعتی مورد توجه قرار گرفت. وفاق سیاسی پیش‌شرط مهمی برای آغاز این اصلاحات بود. کمیته‌هایی که حول مسئله آموزش در آن سال‌ها شکل گرفتند با انجام پروژه‌های مطالعاتی و پژوهشی در حوزه آموزش، زمینه را برای شکل‌گیری مدارس جامع برای همه دانش‌آموزان فنلاندی فراهم کردند و سرانجام نظام جدید آموزشی در سال ۱۹۷۰، به عنوان نقطه عطفی در آموزش فنلاند، امکان تحقق یافت. (Sahlberg, 2010).

ساختار نظام آموزشی

نظام آموزشی در فنلاند بدون احتساب مهدکودک و پیش دبستان به سه دوره تقسیم می‌شود. در جدول زیر مقاطع و دوره‌های مختلف این نظام آموزشی نشان داده شده‌اند.

دوره‌های آموزشی در فنلاند			
		مهد کودک	
از ۸ ماهگی تا ۵ سالگی			
۱	۶ تا ۷ سالگی	پیش دبستانی	
سال			
۹	۷ تا ۱۶ سالگی	مدارس جامع ^۴ (الزامی)	
سال			
۳	۱۶ تا ۱۹ سالگی	مدارس حرفه‌ای ^۶ (اختیاری)	دبیرستان ^۵ (اختیاری)
سال			
بین ۳ تا ۴ سال		کارشناسی	کارشناسی
بین ۲ تا ۳ سال		ارشد	ارشد
		بازار کار	دکترا
		مدرک حرفه‌ای	مدرک دانشگاهی

۴. Comprehensive Schools

۵. Upper Secondary School

۶. Vocational School

مهدکودک و پیش دبستان

ثبت نام در مهدکودک‌ها از سال ۱۹۹۰ و در پیش دبستانی‌ها از سال ۱۹۹۶ در فنلاند کاملاً رایگان شده است. مراقبت از کودکان در این دوره یک کوشش دو جانبه میان والدین و جامعه است. برای آماده کردن جسمی و روانی کودکان برای ورود به مدرسه، وجود دوره‌های مهدکودک و پیش دبستانی ضروری است. این مراکز برای پرورش روحیه همکاری و مهارت‌های ارتباطی کودکان فعالیت کرده و کودکان را برای تحصیل از جمله آموزش خواندن و ریاضیات آماده می‌کنند. تحقیقات عصب‌شناسی نشان داده‌اند که ۹۰ درصد از رشد مغز در طی پنج سال اول زندگی اتفاق می‌افتد و ۸۵ درصد از مسیرهای عصبی قبل از سن شروع مدرسه رشد می‌کنند. بنابراین، این دوره مهم‌ترین مرحله یادگیری کودک را شامل می‌شود.

در این دوره تاکید بر این است که به فردیت هر کودک احترام گذاشته شود تا کودکان امکان پرورش شخصیت منحصر به فرد و متفاوت خود را داشته باشند. همچنین بچه‌ها به سمت پرورش مهارت‌های اجتماعی و ارتباطی سوق داده شده و تشویق می‌شوند تا به نیازها و علایق دیگران توجه کنند و به انسان‌ها، فرهنگ‌های دیگر و محیط‌های متفاوت نگرشی مثبت داشته باشند. هدف این دوره فراهم کردن تدریجی فرصت‌هایی است تا کودکان بتوانند از خلال آن‌ها استقلال خود را افزایش داده، از خودشان مراقبت کنند و تصمیمات مسئولانه بگیرند تا بتوانند به صورت سودمندی در جامعه مشارکت کنند. در این دوره به جای تاکید بر آموزش‌های سنتی به کودکان مانند خواندن، نوشتن و ریاضیات، به بچه‌ها فرصت داده می‌شود تا مطالب لازم در مورد طبیعت، حیوانات و چرخه زندگی را یاد بگیرند. یادگیری کودکان از طریق فرایند بازی صورت می‌پذیرد چون کودکان در سنین پیش از مدرسه از طریق بازی کردن بهتر یاد می‌گیرند و این امر بر اشتیاق آن‌ها برای یادگیری در مدرسه می‌افزاید.

مهدکودک‌ها شامل مراکز مراقبت روزانه از کودکان و زمین‌های بازی است که بزرگسالان بر آن‌ها نظارت می‌کنند. همچنین شهرداری‌ها به مادرانی که تمایل داشته باشند که در خانه مانده و خود از کودکانشان مراقبت کنند مبلغی را پرداخت می‌کنند. در برخی موارد هم مددکاران از این خانه‌ها بازدید می‌کنند تا ببینند که آیا محیط برای کودک مناسب است یا خیر.

برای کودکان کمتر از سه سال به ازای هر دوازده کودک یک معلم و دو پرستار و برای کودکان سه تا شش سال به ازای هر بیست کودک یک معلم و دو پرستار وجود دارد. گذراندن این دوره برای کودکان الزامی نیست اما تقریباً همه از آن استفاده می‌کنند. استفاده از این خدمات به طبقه اجتماعی - اقتصادی مرتبط نبوده و همه حق استفاده از آن را دارند. پرداخت شهریه به میزان درآمد خانواده بستگی دارد و بین نپرداختن هیچ هزینه‌ای و بهره‌مندی رایگان تا پرداخت حداکثر ۲۰۰ یورو در ماه متغیر است.

دوره اول: مدارس جامع^۷

مدارس جامع مهمترین مراکز آموزشی در فنلاند هستند که دانش‌آموزان پایه اول تا نهم را تربیت می‌کنند. در فنلاند ۲۲۸۸ مدرسه جامع وجود دارد که ۵۶۴۱۰۰ دانش‌آموز دارند:

دوره	تعداد مدارس	تعداد دانش‌آموزان	تعداد پسران	تعداد دختران
مدارس جامع	۲۲۸۸	۵۶۴,۱۰۰	۲۸۸,۹۲۴	۲۷۵,۱۷۶

کودکان از سن ۷ سالگی وارد مدارس جامع می‌شوند. این دوره شامل نه پایه است که گذراندن هر پایه یک سال تحصیلی زمان می‌برد؛ یعنی اتمام این دوره تحصیلی نه سال طول می‌کشد. در این دوره هیچ برنامه جداگانه‌ای برای استعدادهای درخشان وجود ندارد و از بچه‌هایی که از لحاظ درسی بهتر هستند انتظار می‌رود به دیگری که از دروس عقب می‌افتند کمک کنند. مدارس تا دوره دانشگاه از سوی شهرداری‌ها تامین مالی می‌شوند. تعداد مدارس خصوصی کم است و مدارس خصوصی موجود یا مدارس دینی‌اند یا مدارسی که مبتنی بر رویکرد رودولف اشتاینر هستند. در مدارس خصوصی دریافت شهریه و انتخاب دانش‌آموزان برای ثبت نام ممنوع است. این مدارس هم ملزم هستند تا مانند مدارس عمومی دانش‌آموز پذیرفته و کلیه خدمات و مزایای این مدارس را برای دانش‌آموزان خود فراهم کنند.

معلم‌ها از برنامه درسی استانی پیروی می‌کنند ولی حق انتخاب روش آموزش و کتب درسی را دارند. جمعیت کلاس‌ها کمتر از ۲۰ نفر است و این کوچک بودن کلاس‌ها بر پیشرفت بچه‌ها تاثیر می‌گذارد. داخل مدرسه محیط آرام و غیررسمی است تا جایی که در برخی از مدارس نیازی نیست دانش‌آموزان در کلاس کفش بپوشند. در این دوره از دانش‌آموزان انتظار می‌رود که علاوه بر زبان مادری دو زبان دیگر هم بیاموزند. همچنین دانش‌آموزان هر هفته می‌توانند در کلاس‌هایی مانند هنر، موسیقی، آشپزی، نجاری، فلزکاری و پارچه‌بافی شرکت کنند. فعالیت در فضای آزاد حتی هنگامی که هوا سرد است اهمیت زیادی دارد. تکالیف اندکی به دانش‌آموزان داده می‌شود تا زمان کافی برای انجام فعالیت‌های فوق برنامه وجود داشته باشد؛ مثلاً علاوه بر کلاس‌های موسیقی مدرسه، بسیاری از دانش‌آموزان به آموزشگاه‌های تخصصی موسیقی می‌روند که از سوی دولت به آن‌ها یارانه پرداخت می‌شود و در نتیجه دانش‌آموزان در قبال پرداخت مبلغ اندکی می‌توانند به صورت تخصصی نظریات موسیقی یا نواختن یک ساز را یاد بگیرند. دانش‌آموزان همچنین از خدماتی مانند ناهار رایگان، مراقب‌های بهداشتی، کتب و لوازم التحریر و حمل و نقل رایگان به مدرسه و در مواردی حتی مسکن رایگان برخوردار می‌شوند. در مدارس مطالعه به عنوان یک سرگرمی و فعالیتی که هدف از آن لذت بردن است به شدت تشویق می‌شود و به همین دلیل میزان انتشار کتاب‌های کودک در فنلاند بیشتر از سایر کشورهاست. در طول سال‌های اولیه مدرسه، ارزشیابی

۸. آمارها در این بخش و بخش‌های بعدی از سایت‌های Statista و Statistics Finland استخراج شده است.

دانش‌آموزان از طریق ارزیابی‌های شفاهی صورت می‌گیرد. تصمیم‌گیری در مورد این که از چه مقطعی نمره‌دهی رسمی آغاز شود یک تصمیم محلی بوده و در مناطق مختلف فنلاند متفاوت است. معمولاً دو بار در سال یعنی در اواخر پاییز و بهار برای دانش‌آموزان کارت گزارش کار صادر می‌شود. در امتحانات نمرات بین بازه ۴ تا ۱۰ هستند. اگر کسی برای درسی نمره ۴ بگیرد در پایان تابستان باید مجدداً امتحان بدهد. همچنین اگر دانش‌آموزی در چند درس نمره پایینی بگیرد ممکن است مجبور شود تا مقطع قبلی را مجدداً بگذراند. در چنین موقعیت‌هایی از سوی معلمان و مدیر مدرسه بعد از صحبت با دانش‌آموز و والدین وی تصمیم گرفته می‌شود اما این موارد نادر بوده و معمولاً ترجیح بر این است که با کمک و تدریس خصوصی یک معلم دانش‌آموز به سطح مورد قبول برسد.

دوره دوم: دبیرستان‌ها و مدارس حرفه‌ای

این مقطع از سنین ۱۵ تا ۱۶ سالگی شروع شده و اتمام آن ۳ تا ۴ سال طول می‌کشد. تعداد دانش‌آموزان این مدارس به شرح زیر است:

مدارس	جمعیت دانش‌آموزان
دبیرستان	۱۰۵,۲۰۰
مدارس حرفه‌ای	۳۲۰,۱۰۰

گذراندن این مقطع اجباری نیست. در این مقطع دو نوع مدرسه وجود دارد؛ مدارس حرفه‌ای و دبیرستان‌ها. بنابراین دانش‌آموزان قبل از ورود به این دوره باید تصمیم بگیرند که به منظور گسترش صلاحیت‌های شغلی خود یا ورود به دانشگاه‌های علمی- کاربردی می‌خواهند از آموزش شغلی و حرفه‌ای برخوردار شوند یا وارد دبیرستان‌هایی شوند که دانش‌آموزان را برای ورود به دانشگاه و تحصیل در رشته‌هایی همچون پزشکی، حقوق، و سایر علوم آماده می‌کنند. البته این نظام آموزشی صلب و غیرقابل انعطاف نیست. فارغ‌التحصیلان مدارس حرفه‌ای می‌توانند واجد شرایط ورود به دانشگاه‌ها هم شناخته شوند و در مقابل فارغ‌التحصیلان دبیرستان‌ها هم می‌توانند در برنامه‌های آموزشی شغلی و حرفه‌ای ثبت نام کنند. همچنین امکان حضور همزمان در هر دو دوره نیز وجود دارد.

تحصیل در این مقطع رایگان است و دانش‌آموزان از ناهار رایگان و مراقبت‌های درمانی- بهداشتی برخوردار می‌شوند ولی هزینه تهیه کتب و لوازم التحریر بر عهده خود دانش‌آموزان است. البته در مدارس کوچک دانش‌آموزان می‌توانند از مدرسه کتاب و لپ‌تاپ بگیرند. پس از فارغ‌التحصیلی، دانش‌آموزان هر دو نوع مدرسه مدارک پایان دوره دریافت می‌کنند. فارغ‌التحصیلان دبیرستان علاوه بر مدرک پایان دوره، پس از گذراندن آزمون مربوطه مدرک لازم برای ورود به دانشگاه را نیز دریافت می‌کنند. پذیرش در موسسات

پلی تکنیک بر اساس مدارک پایان دوره مدارس صورت می پذیرد اما برای پذیرش در دانشگاه فرد حتما باید مدرک ورود به دانشگاه را داشته باشد.

دانش آموزان در این دوره می توانند برنامه درسی خود را به ترتیب از سطوح آسان تا دشوار انتخاب کنند. هر دانش آموز سطح مطالعه خود را یک بار در هنگام شروع این دوره و بار دیگر در پایان دوره تحصیلی و هنگام ثبت نام برای آزمون دانشگاهی انتخاب می کند. معمولا انتخاب دانش آموزان در هر دو مرحله یکی است اما در مواردی که دانش آموز به سختی سطحی را گذرانده باشد می تواند هنگام ثبت نام در آزمون سطح پایین تری را انتخاب کند.

دوره سوم: دانشگاه

در فنلاند دو نوع دانشگاه وجود دارد؛ دانشگاه های عمومی و دانشگاه های علمی-کاربردی:

دانشگاه ها	جمعیت دانشجویان
دانشگاه عمومی	۱۵۹,۲۰۰
دانشگاه علمی - کاربردی	۱۴۶,۱۰۰

پذیرش در دانشگاه بر اساس مدرک پایان دوره دبیرستان ها یا مدارس حرفه ای و شرکت در آزمون ورودی به دانشگاه هاست. فرایند پذیرش دانشجویان کاملا شفاف است، هیچگونه سهمیه بندی ای وجود ندارد و انتخاب بر اساس شایستگی افراد صورت می پذیرد. در آزمون ورود به دانشگاه تعداد محدودی سوال تشریحی مطرح می شود که نسبت به سوالات چندگزینه ای پیچیده تر بوده و چیزی بیش از حفظیات و توانایی صوری سریع حل مسائل داوطلبان را می سنجند.

تمرکز دانشگاه ها بر پژوهش های علمی و آموزش های نظری است. در بسیاری از موارد دانشجویان دوره کارشناسی بدون نیاز به طی فرایند جداگانه ای برای پذیرش، می توانند وارد مقطع کارشناسی ارشد شوند. در مقابل دانشگاه های علمی- کاربردی بیشتر بر پاسخگویی به نیازهای حوزه کار و صنعت متمرکزند و در پروژه های توسعه صنعتی مشارکت می کنند؛ برای مثال پزشکان فارغ التحصیلان دانشگاه هستند در حالی که پرستاران و مهندسان از دانشگاه های علمی- کاربردی فارغ التحصیل می شوند. مدارس حرفه ای و دانشگاه های علمی- کاربردی از سوی شهرداری ها اداره می شوند در حالی که دانشگاه ها تا سال ۲۰۱۰ تحت تملک دولت بوده اند و پس از آن به بنیادها و شرکت های بزرگ واگذار شده اند.

دوره کارشناسی در دانشگاه بسته به برنامه آموزشی حدود سه تا چهار سال طول می کشد در حالی که طی این دوره در دانشگاه های علمی- کاربردی بین سه و نیم تا چهار و نیم سال زمان نیاز دارد. فارغ التحصیلان دوره کارشناسی در دانشگاه های علمی- کاربردی باید پس از فارغ التحصیلی به مدت سه سال در حوزه کاری مرتبط با رشته خود کار کنند و پس از آن می توانند برای ادامه پذیرش در مقطع ارشد به

دانشگاه‌های علمی-کاربردی درخواست دهند. دوره ارشد در این دانشگاه‌ها دو سال طول می‌کشد. این دانشگاه‌ها در مقطع دکترا دانشجو نمی‌پذیرند و ادامه تحصیل بعد از مقطع ارشد تنها در دانشگاه‌های عمومی امکان پذیر است.

در دانشگاه‌های فنلاند عضویت در اتحادیه دانشجویان الزامی است. این اتحادیه مزایایی چون خدمات بهداشتی-درمانی را برای دانشجویان فراهم می‌کند ولی در صورت افت تحصیلی مداوم دانشجو، این مزایا ممکن است قطع شود.

تا سال ۲۰۱۷ دانشگاه‌های عمومی در فنلاند شهریه‌ای دریافت نمی‌کردند. البته از سال ۱۹۹۰ طرح‌هایی برای دریافت شهریه از اتباع کشورهای غیر عضو در اتحادیه اروپا وجود داشت که تشکل‌های دانشجویی با آن‌ها مخالفت کردند، ولی از سال ۲۰۱۷ این طرح به اجرا درآمد. در نتیجه دانشجویان کشورهای غیر عضو اتحادیه اروپا بسته به رشته و برنامه آموزشی باید سالانه مبلغی بین ۶ هزار تا ۱۸ هزار یورو برای تحصیل در فنلاند بپردازند.

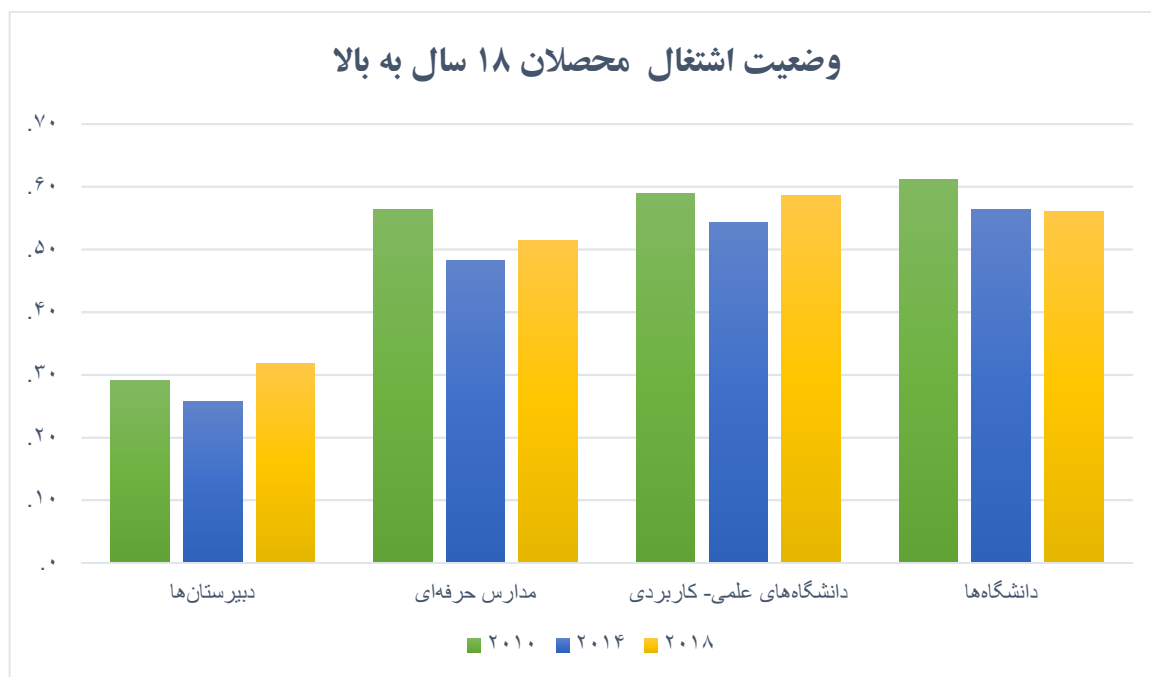
معلمان

معلمی در فنلاند شغلی با وجهه اجتماعی بالاست و متقاضیان زیادی دارد. معلم‌های هر دو دوره‌ی اول و دوم باید حداقل مدرک کارشناسی ارشد داشته باشند. فردی که می‌خواهد معلم شود باید نمرات خوبی داشته باشد. متقاضیان شغل معلمی پس از یک رقابت دشوار با سایر متقاضیان به عنوان معلم انتخاب می‌شوند. آمار معلمان مدارس فنلاند به شرح زیر است:

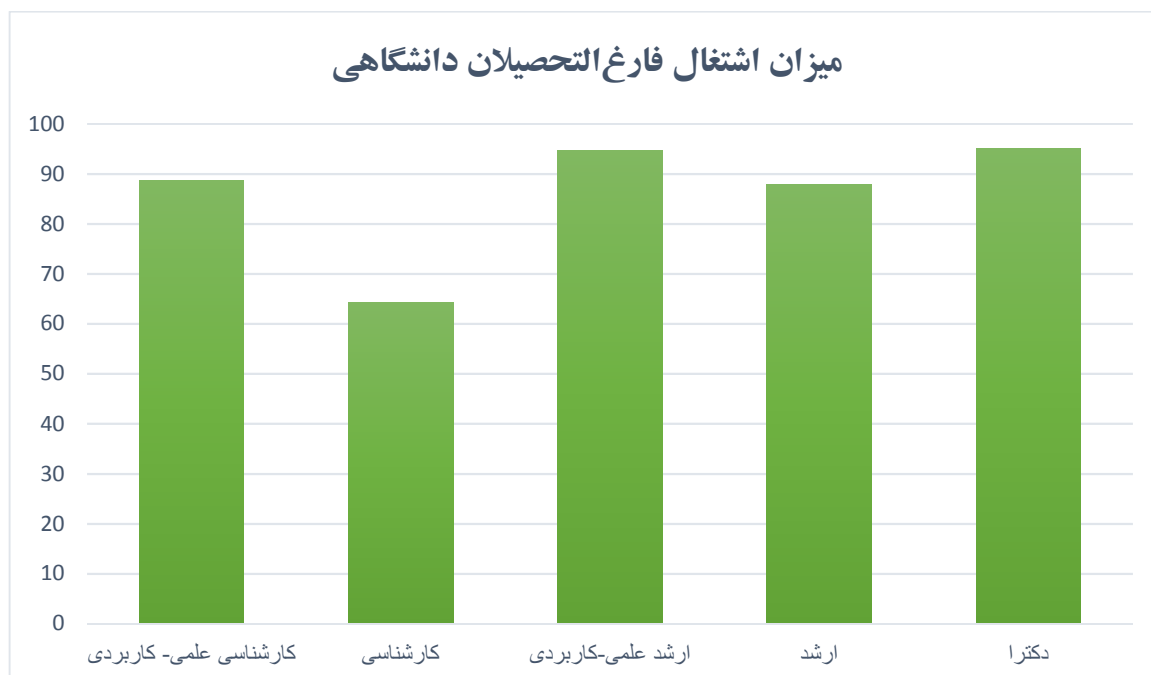
مدارس	جمعیت معلمان
مدارس جامع	۴۸,۸۷۵
دبیرستان‌ها	۷,۷۰۳
مدارس حرفه‌ای	۱۳,۹۴۱

اشتغال دانش‌آموزان

همان‌طور که در نمودار زیر مشاهده می‌شود در سال ۲۰۱۸، ۳۱ درصد از دانش‌آموزان دبیرستان‌ها و ۵۲ درصد از دانش‌آموزان مدارس حرفه‌ای شاغل بوده‌اند. این میزان در مورد دانشجویان دانشگاه‌ها و دانشگاه‌های علمی-کاربردی به ترتیب به ۵۶ و ۵۹ درصد می‌رسد. همچنین میزان اشتغال زنان محصل بیشتر از مردان است. ۵۷ درصد از زنان محصل کار می‌کنند در حالی این رقم در مردان ۴۹ درصد است.

نمودار زیر میزان اشتغال فارغ‌التحصیلان دانشگاهی را در سال ۲۰۱۸ نشان می‌دهد. بر این اساس ۸۹ درصد فارغ‌التحصیلان مقطع کارشناسی و ۹۵ درصد از فارغ‌التحصیلان مقطع ارشد دانشگاه‌های علمی-کاربردی مشغول به کار بوده‌اند. این میزان برای مقاطع کارشناسی، ارشد و دکترای دانشگاه‌ها به ترتیب ۶۴، ۸۸ و ۹۵ درصد بوده است.

عدالت آموزشی

نظام آموزشی فنلاند یکی از عدالت‌مدارترین نظام‌های آموزشی در جهان است، به این معنی که برخورداری از آموزش تابع وضعیت اقتصادی و اجتماعی دانش‌آموزان نیست. در فنلاند همه کودکان و نوجوانان امکان بهره‌مندی از آموزش با کیفیت را دارند و کیفیت آموزشی که دانش‌آموزان متعلق به طبقات بالا از آن برخوردار می‌شوند با دانش‌آموزان طبقات دیگر متفاوت نیست. به بیان بهتر آموزش در فنلاند حق همه اعضای جامعه است و همه باید از آن بهره‌مند شوند. سرمایه فرهنگی که از طریق محیط خانوادگی و آموزش به دست می‌آید، می‌تواند در پیوند با سرمایه اقتصادی، اجتماعی و یا سرمایه نمادین باعث تحرک طبقاتی شود. در واقع آموزش از مهم‌ترین منابع دستیابی به سرمایه فرهنگی است که با کالایی‌سازی آن امکان دستیابی طبقات پایین به سرمایه فرهنگی کمتر می‌شود و برخورداری از این سرمایه به طبقات متوسط به بالا محدود خواهد شد (گیدنز و ساتن، ۱۳۹۴).

موضوع دیگر نحوه نگاه به کودک در نظام آموزشی است. جامعه‌شناسان بر این باورند که هدف اصلی نهاد آموزش، پرورش و آماده کردن کودک برای ورود به جامعه و تقبل نقش‌هایی است که در جامعه بر عهده او گذاشته می‌شود. فنلاند در فرایند تغییر نظام آموزشی خود با اتکا بر پژوهش‌های علمی، برنامه درسی دوره پیش دبستانی و سال‌های ابتدایی مدرسه را به آموزش‌هایی که متناسب با رشد شناختی کودکان باشند تغییر داده و محیط مدرسه را متناسب با نیازهای کودک بازسازی کرده است (به عکس‌های پیوست رجوع شود). در سال ۲۰۱۶ نیز مجدداً شیوه‌های آموزش و برنامه‌های درسی مورد اصلاح سراسری قرار گرفتند. یکی از مسائل مهمی که در این اصلاح مورد توجه واقع شد این بود که به جای آموزش طوطی‌وار، کودکان مهارت‌هایی را در مدارس بیاموزند که در زندگی آینده آن‌ها به کار خواهد آمد؛ مهارت‌هایی مثل تفکر انتقادی، مهارت‌های ارتباطی، توانایی استفاده از تکنولوژی و همچنین مهارت چگونه آموختن.

جمع‌بندی

سالبرگ در ابتدای کتاب *Finnish Lessons* می‌گوید تغییر نظام آموزشی ممکن است اما به زمان، صبر و اراده احتیاج دارد. برنامه‌ریزی برای تغییر نظام آموزشی و در نهایت اجرای این تغییرات در فنلاند زمانی اتفاق افتاد که این کشور بدترین بحران اقتصادی خود را تجربه می‌کرد ولی همین تغییر مبتنی بر چندین سال پژوهش و تلاش‌های سه کمیته سیاسی در طی آن سال‌ها بود. اتخاذ تصمیمات و برنامه‌ریزی برای تغییر با بهره‌گیری از مشارکت معلمان و مدارس و پژوهش‌های تجربی بوده است. به عنوان مثال برای اصلاح یک برنامه درسی، مطالعه‌ای میدانی در سیصد مدرسه و با همکاری هزار معلم انجام شد. سالبرگ

تاکید می‌کند که پژوهش و مطالعه میدانی به بخشی جدایی ناپذیر از سیاست‌گذاری آموزشی در فنلاند تبدیل شده است. این به ما نشان می‌دهد که یکی از ملزومات داشتن نظام آموزشی کارآمد مشارکت دادن معلمان و مدارس در برنامه‌ریزی‌های آموزشی و انجام مطالعات و پژوهش‌های میدانی است (Sahlberg, ۲۰۱۰).

در نگاه اول شاید مقایسه‌ی فنلاند به عنوان یک کشور توسعه‌یافته با شاخص توسعه انسانی و درآمد سرانه بالا با کشوری مثل ایران نامناسب باشد، اما چه بسا در شرایطی که کشور وضعیت اقتصادی دشواری را تجربه می‌کند، داستان تغییر در فنلاند و تجربه‌ای که این کشور در اصلاح نظام آموزشی خود داشته است، می‌تواند بسیار الهام‌بخش باشد. تاریخ آموزش در فنلاند به وضوح نشان می‌دهد از بحران‌ها و شرایط سخت به خوبی می‌توان به اصلاح و تغییر سازنده رسید.

تصاویر

عکس‌هایی از محیط مدارس و کلاس‌های درس در فنلاند

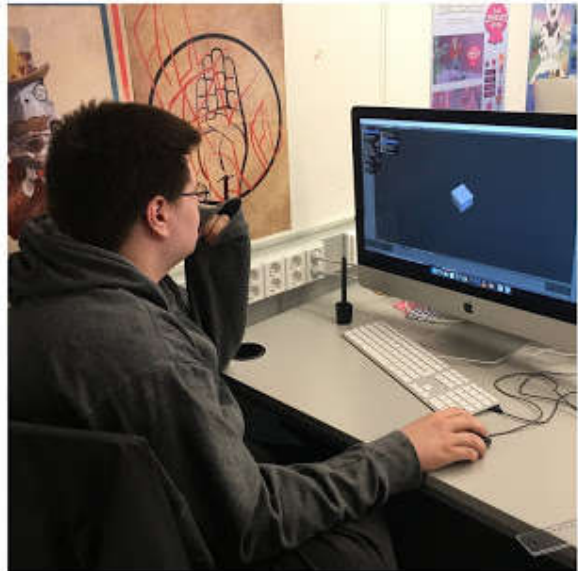

دورکیم، امیل (۱۳۸۷) قواعد روش جامعه‌شناسی، ترجمه علی محمد کاردان، تهران، انتشارات دانشگاه تهران.
گیدنز، آنتونی؛ ساتن، فیلیپ (۱۳۹۴) جامعه‌شناسی، ترجمه هوشنگ نایبی، تهران: نشر نی.

Sahlberg, Pasi (2010) *Finnish Lessons: What Can the World Learn from Educational Change in Finland?*, New York: Teachers College, Colombia University.

Butler, Patrick (2016, February 30) *No Grammar Schools, Lots of Play: The Secrets of Europe's Top Education System*, The Guardian.

Journey to Finland (2018, April 8) *In and Out of Finnish Schools*.

Lehtniemi, Ninni (2016, July). *The Truth about Finnish School*, This is Finland.

Study. EU (2017, November 6) *Tuition Fees in Finland: Everything You Need to Know*.

Statista (n.d.)

Statistics Finland (n.d.)

Wikipedia. (n.d.). *Education in Finland*.